Het land van de open morgen

Een christelijke vertelling

God alleen de eer

FellerBooks.com

Een woord vooraf

Dit verhaal volgt Micha, zijn moeder Anna en de mensen die zij ontmoeten in Gods nieuwe schepping. Hun vreugde groeit wanneer zij ontdekken hoe Christus door hun levens heeft gewerkt, dikwijls zonder dat zij het zelf wisten.

Het is een oorspronkelijke fantasievertelling, geen verslag van een hemelervaring of aanvulling op de Schrift. De verwondering, de gesprekken en het steeds ruimere landschap sluiten aan bij de christelijke allegorische verteltraditie waarin ook C.S. Lewis schreef.

De ontmoetingen spelen zich af na de opstanding, in de voltooide nieuwe hemel en nieuwe aarde. Er wordt geen volgorde van alle eindtijdgebeurtenissen uitgewerkt. Christus staat centraal; niemand verdient zijn toegang door goede werken. Ook de beloning van trouw rust in Gods genade.

De zichtbare uitstraling, de vormen van de kronen, de gesprekken, de leeftijden en de ontdekkingsreizen zijn verbeelding. De Bijbel geeft daarvoor geen uitgewerkte beschrijving. De vijf kronen vormen een bekende thematische groepering van teksten, geen door de Bijbel vastgelegde rangorde.

In deze vertelling brengt de terugblik geen schuld, schaamte of pijn terug. Zij laat alleen de werkelijkheid van Gods vergeving en trouw zien. Het slot blijft open naar nieuw dienen, leren en ontdekken bij Hem.

Achter het verhaal staan twee infographics en een korte Bijbelse toelichting. Zo kunnen verhaal en Schrift naast elkaar worden gelezen, met de Schrift als toetssteen.

De weg door het verhaal

01 De eerste adem 5

02 De open poort 7

03 Het licht heeft geen ranglijst 9

04 Een stoel bij het raam 11

05 De man die leerde wachten 13

06 Zeven tonen 15

07 De herder zonder podium 17

08 De kamer die geen gevangenis bleef 19

09 De man met de vrije stem 21

10 Zij die bij het raam bleef uitzien 23

11 Waar het oosten niet terugkeert 25

12 De werkplaats van de vreugde 27

13 De lege handen van Simon 29

14 Een naam die bleef 31

De weg gaat verder

15 Het meisje bij de watertrap 33

16 Wat haar handen hadden gezegd 35

17 De liefde rondom haar 37

18 De herinnering zonder pijn 39

19 De plaats die al van haar was 41

20 De brief die niet terugkwam 43

21 De zoom van Anna 45

22 De leerling op de achterste rij 47

23 Wat de kronen zeiden 49

24 Aan de lange tafel 51

25 De kaart met ruimte aan de rand 53

26 De vallei die antwoord gaf 55

27 De volgende morgen zonder nacht 57

De vijf kronen in beeld 59

Van genade naar nieuwe vreugde 60

Bijbelse leeswijzer 61

HOOFDSTUK 1

De eerste adem

Het eerste wat Micha deed, was ademhalen. Hij had niet geweten dat ademhalen zoveel op thuiskomen kon lijken. De lucht vulde zijn borst zonder de kleine weerstand die hij op aarde de laatste jaren niet meer had opgemerkt, omdat hij haar voor vanzelfsprekend hield. Er rook iets naar regen op warme aarde, hoewel de hemel boven hem helder was.

Onder zijn hand lag gras. Geen herinnering aan gras, geen gedachte die zich als gras voordeed, maar sprieten die terugbogen nadat hij ze had aangeraakt. Hij kwam overeind. In de verte stond een stad in een licht dat geen ochtend nodig had om te beginnen.

Hij herinnerde zich Jezus.

Niet zoals iemand zich een adres herinnert dat hij haastig moet opzoeken. Hij kende Hem hier met de rust waarmee een kind de stem herkent die het uit zijn slaap wekt. Alles wat achter hem lag, stond in dat kennen. Zijn dood had geen macht meer. Het oordeel lag niet als een onweer boven de velden. Hij behoorde aan Christus.

Er naderde een vrouw over het gras. Om haar schouders lag iets dat op linnen leek, al kende Micha geen linnen waarin het licht zo graag verbleef. Haar gezicht was hem vreemd en tegelijk wonderlijk vertrouwd.

‘Daar ben je,’ zei ze.

Micha glimlachte. Hij hoefde zijn verwondering niet te verbergen.

‘Ik ben hier,’ antwoordde hij. En na een ogenblik: ‘Dat is nogal veel voor drie woorden.’

‘Dan beginnen we met drie.’

De vrouw stak haar hand uit. Toen zag hij de manier waarop zij haar duim een beetje naar binnen hield, alsof zij een draad uit een zoom wilde trekken. Zijn moeder had dat gedaan. Hij had het in geen jaren bewust herinnerd.

‘Anna.’

‘Moeder mag ook. Maar Anna is eveneens een goede naam.’

Ze omhelsden elkaar. Hij herkende nu haar ogen, haar lach, de aandacht waarmee ze altijd heel even wachtte voordat ze antwoord gaf. Toch had hij haar nog nooit zo gezien. Het was alsof haar hele leven eindelijk ruimte had gekregen in één gezicht.

Ze zag hem kijken.

‘Je zoekt mijn leeftijd.’

‘Ik geloof het.’

‘Ik heb haar niet meegenomen als visitekaartje.’

Ze lachten. Er ging niets verloren in dat lachen. Ook de jaren waarin zij oud was geweest, waren geen vergissing geworden. Haar tere zorg, haar moeizame trouw, haar kleine liedjes tijdens het werk: Micha kon niet aanwijzen waar het allemaal zichtbaar was, maar hij zag het.

Langs de zoom van haar kleding liep een warme glans. Hij dacht aan een keukenraam waarachter iemand een lamp had aangestoken.

‘Wat is dat licht?’ vroeg hij.

Anna keek naar haar mouw alsof zij die zelf voor het eerst zag.

‘Daar komen we samen wel meer van te weten.’

Ze nam hem mee naar de stad. Hun voeten drukten het gras neer. Achter hen richtten de sprieten zich weer op. Voor hen lag een weg die hij nog nooit had bewandeld, en nergens in hem was de wens om terug te keren.

HOOFDSTUK 2

De open poort

Aan de poort stonden mensen te praten. Micha had bij een poort iets verwacht dat op wachten leek, maar hier leek iedere ontmoeting al deel van het binnengaan. Een man met brede handen wees een meisje op het licht in een steen. Zij bukten er samen voor, even ernstig als twee onderzoekers die een continent hadden gevonden.

Micha bleef staan. De stad was veel te werkelijk voor de bleke tekeningen die hij vroeger in zijn gedachten had gemaakt. Een muur kon hier prachtig zijn zonder iemand angst aan te jagen. Een straat kon kostbaar zijn zonder een prijskaartje. De open poort was geen onbewaakte zwakte, maar een vrede die niet verdedigd hoefde te worden tegen een komende nacht.

‘Hier is Hij,’ zei Anna.

Micha wist Wie zij bedoelde. Toch keek hij niet onmiddellijk in één richting. De tegenwoordigheid van de Heer was geen voorwerp tussen andere voorwerpen. Ze gaf alles zijn helderheid. De stemmen, de stenen, de hand van zijn moeder in de zijne: niets stond buiten Zijn liefde.

Toen zag hij Jezus.

Hij had geen woorden waarmee hij dat gezicht kon verkleinen tot een beschrijving. Hij viel neer, niet omdat hij wilde verdwijnen, maar omdat aanbidding eindelijk even natuurlijk was als ademhalen.

De handen die hem verwelkomden waren de handen van zijn Verlosser. Hij hoefde niet meer te bewijzen dat hij welkom was. Alles wat hij had ontvangen, lag besloten in Degene die hem ontving.

Later wist Micha niet hoe lang hij daar geweest was. Dat was geen gat in zijn herinnering. Sommige dingen zijn zo vol dat een klok er weinig aan toe te voegen heeft.

Toen hij weer naast Anna liep, droeg hij nog dezelfde naam. Hij was niet opgelost in het licht. Integendeel: hij had nooit zo helder geweten dat hij Micha was, en dat het goed was dat God hem had gemaakt.

Bij een binnenplaats kwam een man naar hen toe met een schaal vruchten. Zijn kleding had een diepte die aan groen deed denken, niet de kleur alleen, maar het levende geduld van een boom.

‘Welkom aan tafel,’ zei hij.

Micha nam een vrucht. Zij had een smaak die hem even stil maakte.

‘Dat gebeurt vaker,’ zei de man tevreden.

‘Wie bent u?’

‘Elias. Ik heb in mijn leven veel tafels klaargezet. Nu ontdek ik hoeveel mensen er nog aan kunnen zitten.’

Anna stelde voor dat hij hun de weg naar de rivier zou wijzen. Elias knikte, maar eerst bracht hij de schaal naar de twee onderzoekers bij de poort.

Micha zag hoe zijn uitstraling veranderde toen hij bukte om het meisje iets aan te bieden. Er werd niets aan Elias toegevoegd dat eerst ontbroken had. Toch werd iets zichtbaar wat Micha nog niet had gezien: een majesteit die zich uitstekend op haar gemak voelde bij een lage stoel.

Hij keek naar Anna.

‘Ja,’ zei ze, nog voordat hij zijn vraag stelde. ‘Ik ben ook nog aan het kijken.’

HOOFDSTUK 3

Het licht heeft geen ranglijst

Ze gingen door een straat waar mensen elkaar bij naam begroetten. Niet iedereen droeg hetzelfde. Sommige gewaden hadden de helderheid van water boven een lichte rivierbodem; andere de diepe glans van hout dat zorgvuldig was gepolijst. Overal bleef het licht licht, nergens werd het bezit.

Micha zag bij Elias een krans die niet helemaal te scheiden was van de glans om zijn hoofd. Wanneer hij rechtstreeks keek, leek hij bladeren te zien. Wanneer Elias lachte, dacht hij eerder aan licht tussen takken.

‘Betekent een kroon hier dat iemand boven een ander staat?’ vroeg Micha.

Hij stelde de vraag zonder verlangen om zichzelf te meten. Hij wilde leren lezen wat hij zag, zoals hij vroeger de namen van bomen had willen leren.

Elias schudde zijn hoofd.

‘Kijk naar de mensen die ernaar kijken.’

Aan de overkant omhelsde een vrouw een man wiens kleding schitterde als een akker vlak voor de oogst. Haar vreugde was zo volkomen vrij dat Micha begreep wat Elias bedoelde. De schoonheid van de ander nam nergens ruimte van haar af.

‘Op aarde,’ zei Anna, ‘konden we een geschenk bekijken alsof het een meetlat was. Hier laten we het een geschenk zijn.’

‘En wat vertelt het?’

Elias dacht even na.

‘Dat de Herder Zijn schapen heeft liefgehad. Soms kun je in één van ons iets zien van de weg waarlangs Hij dat heeft gedaan. Maar vraag het verhaal. Een gezicht is geen etikettenkast.’

Ze kwamen bij een plein waar een vrouw een verhaal vertelde. Rond haar stonden mensen uit landen die Micha niet aan hun kleding of taal kon benoemen. Hun aandacht had niets van een publiek dat een beroemde gast was komen bekijken. Ze luisterden als vrienden.

De vrouw wees op een man naast haar.

‘Hij dacht dat zijn les mislukt was,’ zei ze. ‘Hij had de verkeerde aantekeningen meegenomen.’

De man lachte zo uitbundig dat iedereen even moest wachten.

‘Dat is volledig waar.’

‘Maar hij sprak over de goede Herder. Ik had juist die week gedacht dat God alleen mensen kende die Hem goed konden uitleggen.’

Ze legde een hand tegen haar borst.

‘Toen hoorde ik dat Hij Zijn schapen bij name roept.’

Micha zag hoe haar vreugde de glans van de man niet overschaduwde, maar verstaanbaar maakte. Het licht vertelde iets over een ontmoeting die niemand had kunnen organiseren met een betere voordracht.

‘Wie van hen draagt de kroon van vreugde?’ vroeg hij zacht.

‘Blijf luisteren,’ zei Elias.

De vrouw vertelde over een buurvrouw die haar later had geholpen de Schrift te lezen. Iemand riep een naam. Aan de rand van het plein draaide een oude bekende zich om, en het verhaal werd groter.

Micha begon te begrijpen waarom er hier geen haast was om een conclusie te trekken. Ieder antwoord kon een nieuwe deur openen. En achter die deuren stond geen ander middelpunt. Steeds kwam hetzelfde aan het licht: Christus was trouw geweest.

HOOFDSTUK 4

Een stoel bij het raam

Anna kende de buurvrouw. Haar naam was Hanna, en ze droeg een glans die Micha aan een rustig brandende haard deed denken. Bij hun begroeting vouwde zich een vertrouwd gebaar uit haar nieuwe schoonheid: zij legde haar hoofd iets schuin en keek iemand eerst werkelijk aan voordat zij iets zei.

Micha herkende haar nu. Zij had in hun straat gewoond, drie huizen voorbij de bakker.

‘U las met mensen in de Bijbel,’ zei hij.

‘Ja. En jouw moeder bracht soms soep wanneer wij vergaten dat lezen ook een middag kon worden.’

Anna trok haar wenkbrauwen op.

‘Ik dacht dat jullie dan eindelijk verstandig gegeten hadden.’

‘We hebben verstandig opnieuw gegeten.’

Hanna vertelde over een donderdag. Er was een jonge vrouw aan haar deur gekomen die bijna weer was weggelopen. Binnen stond één stoel bij het raam en één ernaast. Hanna had de vrouw niet eerst gevraagd wat zij geloofde. Ze had gevraagd of zij wilde zitten.

‘Ze vertelde veel,’ zei Hanna. ‘Ik vond nauwelijks een opening om iets terug te zeggen. Uiteindelijk lazen we een klein stukje uit Johannes. Ik dacht later vooral aan alles wat ik niet had uitgelegd.’

Ze keek naar de vrouw van het plein, die inmiddels naast haar stond.

‘Maar jij herinnerde je iets anders.’

‘Dat ik mocht blijven zitten,’ antwoordde de vrouw. ‘En dat Jezus geen vreemdeling was voor iemand die moe bij een bron kwam.’

Ze liepen naar een bank onder een boom. De vrouw heette Roos. Micha herinnerde zich haar niet uit de straat. Hij had destijds andere dingen te doen gehad, en nu was dat eenvoudig een feit, geen verwijt dat zich in zijn borst vastzette.

Roos vertelde dat zij later in een wasserij werkte. Tijdens een pauze had een collega gevraagd waarom ze een klein evangelie in haar tas droeg. Ze had geen toespraak gehouden. Ze had gezegd dat ze iemand leerde kennen die haar beter kende dan zij zichzelf.

‘Die collega was mijn vader,’ zei een jongeman achter de bank.

Roos draaide zich om. Haar gezicht werd zo open van verbazing dat Micha moest lachen van vreugde.

De jongeman stelde zich voor als David. Zijn vader had thuis voorgelezen. Eerst aarzelend, met de televisie nog aan. Later had hij die uitgezet. David herinnerde zich vooral de stilte daarna, waarin zijn vader voor het eerst in hun bijzijn had gebeden.

Hanna keek naar haar eigen handen.

‘Een stoel bij het raam,’ zei ze.

‘En Iemand die mensen uitnodigde,’ antwoordde Anna.

Hanna knikte. Ze hoefde haar aandeel niet kleiner te maken om God groter te laten zijn. Haar gastvrijheid mocht werkelijk gastvrijheid heten. Juist daardoor werd zichtbaar hoe gul Hij geweest was: Hij had haar handen gebruikt, haar woonkamer, haar aarzelende stem.

Boven de bladeren zong een vogel een reeks heldere tonen. Micha kende de melodie niet. Hij vond het verheugend dat er nog muziek bestond die hij niet kende.

HOOFDSTUK 5

De man die leerde wachten

Bij de rivier zat een man die een steen van de oever had opgeraapt. Hij draaide hem langzaam in zijn hand. Zijn gestalte had iets krachtigs, maar zijn kracht drong zich niet op. Rond zijn hoofd lag een krans als soepel zilvergroen blad.

‘Bram,’ zei Elias.

De man keek op en sprong overeind. Hij had de beweeglijkheid van iemand die geen enkel bezwaar van zijn lichaam meer hoefde af te wachten.

‘Ik probeer deze steen te bekijken zonder meteen een plan met hem te maken.’

‘Lukt het?’

‘Beter dan vroeger.’

Hij gaf de steen aan Micha. Er liepen kleine lijnen doorheen, alsof een landschap zich heel klein had laten opvouwen.

Bram was vrachtwagenchauffeur geweest. Micha verwachtte een verhaal over verre reizen, maar Bram vertelde over een parkeerplaats en een telefoon die hij niet had opgenomen voordat hij rustig kon spreken.

‘Ik had jarenlang gedacht dat beheersing betekende dat je hard genoeg je tanden op elkaar zette. De Heer leerde mij iets anders. Ik mocht eerst luisteren. Soms betekende gehoorzaamheid dat ik vijf minuten in mijn cabine bleef zitten en bad.’

Hij zei het zonder schaamte om de strijd die achter hem lag. Er was geen wond die opnieuw openging. De herinnering wees naar de vrijheid waarin hij stond.

‘Vijf minuten lijken klein,’ zei hij. ‘Tot je ontdekt dat je er een mens in kunt ontvangen.’

Hij keek naar de weg waarover zij gekomen waren.

‘Mijn zoon komt zo.’

De zoon van Bram was een brede man met dezelfde ogen. Hij begroette zijn vader met een omhelzing en ging naast hem zitten op de oever.

‘Vertelde hij over zijn grote overwinningen?’ vroeg hij.

‘Over vijf minuten,’ zei Micha.

‘Dan vertelde hij over een grote overwinning.’

Zijn naam was Joost. Hij herinnerde zich een avond waarop hij zijn vader iets moeilijks had moeten vertellen. Bram was van zijn stoel opgestaan, had water ingeschonken en was weer gaan zitten.

‘Ik dacht dat die stilte gevaarlijk was,’ zei Joost. ‘Maar toen vroeg hij of ik bij het begin wilde beginnen. Later begreep ik dat God ruimte voor mij had gemaakt in zijn luisteren.’

Bram keek naar zijn zoon. De bladeren van zijn krans leken even de kleur aan te nemen van jong gras.

‘Ik had die middag in de cabine gebeden,’ zei hij. ‘Ik wist niet waarvoor die oefening ook dienen zou.’

Ze bleven een poos naar het water kijken. Micha zag dat de onvergankelijke kroon geen monument voor een ijzeren wil was. Zij sprak van een wedloop waarin Gods genade een werkelijk antwoord had gewekt, dag na dag, tot in de kleine beweging van een stoel.

Toen Joost opstond, gooide hij een platte steen over het water. Hij ketste zevenmaal.

Bram floot bewonderend.

‘Dat moet je me leren.’

Micha vond dat een prachtig verzoek van een vader aan zijn zoon. Er was niets onvoltooids meer aan hun liefde, en toch konden ze elkaar nog iets leren.

HOOFDSTUK 6

Zeven tonen

Toen ze verder liepen, neuriede Anna. Micha kende het wijsje onmiddellijk. Ze had het gezongen wanneer ze aardappels schilde of zijn jas repareerde. Zeven tonen, een korte rust, daarna een kleine stijging alsof de melodie op haar tenen ging staan.

‘Je liedje,’ zei hij.

‘Ik weet niet meer van wie ik het leerde.’

Elias bleef luisteren. Hij keek niet naar Anna, maar naar het water, zoals iemand soms een naam beter hoort wanneer hij zijn ogen sluit.

‘Er is iemand die dat graag zal horen.’

‘Wie?’ vroeg Micha.

‘Een vriend. Hij werkt aan een tafel voorbij de boomgaarden.’

‘Werkt?’

Elias wees naar de rivier, naar de mensen op de oever, naar een pad dat tussen de bomen verderging.

‘Je dacht toch niet dat dienen afgelopen was nu niemand meer uitgeput raakt?’

Micha lachte. Hij had op aarde zoveel werk gedaan om iets te herstellen dat hij zich werk zonder schade nauwelijks had voorgesteld. Toch had hij er voorproefjes van gekend: een plank gladschaven, een kind iets uitleggen, een maaltijd bereiden voor mensen die hij liefhad.

Anna keek naar het pad.

‘Dan zoeken we je vriend.’

‘Hij komt ook naar het hoge veld,’ zei Elias. ‘Daar verzamelen zich straks mensen om samen verder te trekken. We kunnen hem onderweg ontmoeten.’

‘Waarheen verder?’

Elias glimlachte naar het vergezicht achter de bomen.

‘Dat willen we juist ontdekken.’

Het pad liep langs kleine tuinen die geen hekken nodig hadden. Er stonden planten die Micha herkende en planten waarvoor zijn vroegere taal geen naam bezat. Bij een lage struik bleef hij staan. De bladeren waren aan de bovenkant donker en aan de onderkant bijna wit. In de wind veranderde de struik steeds van gezicht zonder een andere struik te worden.

Anna keek mee.

‘Zo zag ik jou daarnet,’ zei Micha. ‘Ik dacht dat je veranderde. Maar misschien zag ik telkens meer.’

‘Dat lijkt me een goed begin van kijken.’

Ze liepen een eind zwijgend. Micha dacht aan Maria bij het graf en aan de wandelaars op weg naar Emmaüs. De Heer was werkelijk opgestaan. Toch had herkennen soms op een stem gewacht, op geopende ogen, op brood dat werd gebroken. Hij had daar vroeger een raadsel van willen maken dat hij kon oplossen. Nu hielp het hem om verwonderd te blijven zonder alles te verklaren.

Bij een kruising zaten twee mensen over een houten schaal gebogen. De één hield haar schuin, de ander volgde met een vinger de nerf.

‘Als we hier beginnen,’ zei de eerste, ‘komt het patroon vanzelf mee.’

Het woord vanzelf maakte Micha blij. Niet omdat er geen Maker achter zat, maar omdat het hout blijkbaar graag hout mocht zijn.

Elias groette de twee en koos het smallere pad. In de verte klonk iemand die de zeven tonen van Anna’s melodie floot, gevolgd door een einde dat Micha nog nooit had gehoord.

HOOFDSTUK 7

De herder zonder podium

De fluiter bleek iemand anders dan de vriend die Elias zocht. Hij heette Ruben en had de melodie van een voorbijganger opgepikt. Hij kon hun wel vertellen waar de grote tafel stond, maar eerst vroeg hij Elias te blijven. Er kwamen mensen aan die hem graag wilden zien.

Binnen enkele ogenblikken was Elias omringd. Micha herkende in zijn gelaat een aandacht die hij eerder bij het meisje aan de poort had gezien. De groene diepte van zijn kleding werd helderder. Zijn krans leek uit bladeren te bestaan die niets van de kwetsbaarheid van afgesneden takken hadden.

Een vrouw nam zijn handen vast.

‘Je kwam op dinsdag.’

Elias knikte.

‘En donderdag,’ zei iemand achter haar.

‘Er waren gelukkig zeven dagen,’ antwoordde hij.

Ze vertelden niet over een volle zaal. Ze vertelden over een ziekenhuisgang, een kapotte fiets, een Bijbel die openbleef op een tafel nadat het gesprek al was afgelopen. Elias was ouderling geweest in een gemeente waar de verwarming dikwijls eerder ophield dan de dienst.

‘Hij kon heel lang zwijgen,’ zei de vrouw.

‘Dat hielp wanneer ik niets verstandigs wist,’ zei Elias.

‘Je luisterde.’

Nu boog hij zijn hoofd. Micha zag aan hem dat hij haar dank ontving. Hij schoof die niet haastig weg. Maar terwijl hij haar aankeek, werd duidelijk naar Wie zijn hele wezen verwees. De zorg die zij in Elias had gevonden, had een bron buiten Elias.

Ze gingen zitten rond een lage tafel. Elias vertelde over een man die hem eens had gevraagd waarom God zo ver weg leek. Hij had geen verklaring gevonden die de kamer groter maakte. Daarom was hij de volgende week teruggekomen, en de week daarna.

‘Ik dacht dat ik telkens zonder antwoord naar huis ging.’

Aan de overkant van de tafel hief een man zijn hand.

‘Ik was die man.’

Hij sprak langzaam, alsof hij ieder woord het genoegen wilde geven werkelijk gezegd te worden.

‘Ik hoorde destijds vooral dat je weer zou komen. Later kon ik ook horen wat je uit de Schrift voorlas. God gebruikte jouw terugkomen om mij naar de trouw van Christus te laten luisteren.’

Elias keek hem lang aan.

‘Dat heb je me nooit verteld.’

‘Ik wist het zelf nog niet zo helder.’

Er volgde een stilte waarin niemand iets hoefde goed te maken. De stilte was ruim genoeg voor hun vreugde.

Micha keek naar de krans van Elias. Hij dacht aan de belofte voor hen die Gods kudde hoeden. Hier stond niets van heerschappij op een voetstuk. De heerlijkheid was die van een mens die onder de zorg van de overste Herder had leren zorgen.

Toen ze opstonden, begon Elias de schalen bijeen te zetten. Drie mensen hielpen hem. Hij hoefde niet de enige te zijn die diende.

‘Vroeger,’ zei hij opgewekt, ‘vergaderden we soms een uur over wie de afwas zou doen.’

‘Nu heb je eindelijk voldoende vrijwilligers,’ zei Anna.

HOOFDSTUK 8

De kamer die geen gevangenis bleef

Voorbij de tuin kwam een vrouw hen tegemoet met een kleine mand. Ze liep alsof ze ieder gewricht afzonderlijk kon begroeten. Haar kleding had een glans die Micha eerst voor wit hield, tot hij merkte hoeveel kleuren er in konden wonen.

‘Dit is Linde,’ zei Elias.

Linde gaf Anna een vrucht uit de mand en vroeg of zij even mee wilden lopen. Ze wilde hun een veld laten zien waar het gras onder de wind in grote banen bewoog.

‘Ik keek vroeger naar een stukje lucht tussen twee huizen,’ vertelde ze. ‘Dat was mijn uitzicht.’

Zij was jarenlang ziek geweest. Haar wereld had zich vernauwd tot een kamer, een bed, een stoel voor bezoek. Ze sprak erover zonder dat de kamer hen omsloot. De ziekte had hier geen stem meer waarmee zij het gesprek kon onderbreken.

‘Ik dacht soms dat mijn leven alleen nog ontvangen was,’ zei Linde. ‘Iemand waste mijn haar. Iemand bracht boodschappen. Iemand las voor wanneer mijn ogen moe waren.’

‘Ontvangen is veel,’ zei Anna.

‘Ja. Dat mocht ik leren. Maar er bleek nog iets te zijn.’

Aan de rand van het veld stond een vrouw op hen te wachten. Ze had een lach die al begon voordat haar mond bewoog.

‘Mijn verpleegkundige,’ zei Linde. ‘Ik kende haar handen beter dan haar jas. Ze droeg steeds andere jassen.’

De vrouw hield beide handen omhoog.

‘Deze zijn het nog steeds.’

Haar naam was Sara. Ze vertelde dat Linde haar op een avond had gevraagd of zij ergens voor kon bidden. Het was laat geweest; op de gang piepte een apparaat en Sara moest nog naar drie andere kamers.

‘Ik zei de naam van mijn broer. Meer niet.’

Linde herinnerde zich de naam. Ze had hem maandenlang bij God gebracht, soms in een hele zin, soms alleen als naam, omdat een zin haar te veel kracht kostte.

‘Mijn broer leerde Christus kennen,’ zei Sara. ‘Dat wist je. Maar je wist niet dat ik door jouw vraag zelf weer begon te bidden. Ik had God over hem veel willen uitleggen. Bij jou hoorde ik hoe eenvoudig ik hem aan de Heer mocht toevertrouwen.’

Linde zette haar mand neer.

Om haar hoofd lichtte iets op als een krans van tere, onverwoestbare bloesem. Micha zag daarin geen verheerlijking van de ziekte. De ziekte was verslagen. Het leven bleef. De Heer had haar vastgehouden toen zij alleen een naam kon uitspreken.

Linde nam Sara’s hand en trok haar lachend het veld in.

‘Dan mag jij nu eens met mij meelopen.’

Ze gingen snel. Het gras streek langs hun knieën, en de wind trok brede paden door de halmen.

Anna keek hen na.

‘Daar gaat ze.’

Micha hoorde wat er in die woorden lag: niet de overwinning van een sterke vrouw op een zwak lichaam, maar de goedheid van God, die Zijn kind volledig levend voor hen liet uitlopen.

HOOFDSTUK 9

De man met de vrije stem

Aan de overzijde van het veld stond een man te zingen. Hij had een diepe stem, maar gebruikte haar voorzichtig, alsof hij eerst wilde luisteren hoe de ruimte antwoordde. De melodie was onbekend. Toen hij ophield, bleef de aandacht om hem heen nog even als muziek bestaan.

Linde stelde hem voor als Nadir.

‘Ik oefen,’ zei hij.

‘Voor een feest?’ vroeg Micha.

‘Onder andere. En omdat ik een stem heb.’

Hij sprak dat laatste met zoveel genoegen uit dat Micha begreep dat er een verhaal achter lag.

Nadir was om zijn geloof gevangengezet. Hij vertelde weinig over de mensen die hem hadden opgesloten en niets waarmee hun wreedheid een tweede toneel kreeg. Hij vertelde over een gedeelte van een psalm dat hij in gedachten had herhaald, en over een medegevangene die om de volgende regel had gevraagd.

‘Die wist ik niet,’ zei hij. ‘We moesten het die nacht met de eerste doen.’

De man naast hem begon te lachen.

‘Hij heeft mij drie dagen dezelfde regel geleerd.’

Nadir sloeg een arm om zijn schouder.

‘Dit is Karim. Hij zingt inmiddels meer regels dan ik.’

Ze stonden samen in het gras. In hun glans zat niets gebrokens dat nog geheeld moest worden. Wel was zichtbaar hoe kostbaar leven was. Hun kronen leken het licht niet tegen te houden maar door te geven, zoals helder water de vorm van een steen zichtbaar maakt zonder hem te bezitten.

Karim vertelde dat hij had gedacht dat moed betekende dat iemand nooit bang was. Nadir had hem op aarde verteld dat hij bang geweest was en toch bij Christus mocht schuilen.

‘Daarom kon ik luisteren. Hij wees mij niet naar zijn moed. Hij wees mij naar een Heer die hem niet losliet.’

Nadir boog zijn hoofd toen Karim dat zei. Hij keek niet terug als iemand die zijn pijn opnieuw moest doorstaan. De herinnering had haar angel verloren. Alles wat kwaad was geweest, bleef kwaad heten; niets ervan werd nodig genoemd om God goed te kunnen noemen. Maar het kwaad had niet het laatste woord gekregen.

‘Hij heeft ons gedragen,’ zei Nadir.

Micha keek naar Linde, die naast Sara stond. Hij zag verwantschap in hun uitstraling. Hun levens waren heel verschillend geweest; geen van hen hoefde het gewicht van de beproeving te vergelijken om de kroon des levens te begrijpen.

Nadir vroeg Anna wat zij onderweg had geneuried. Ze zong de zeven tonen.

Karim keek op.

‘Dat ken ik.’

Hij zong verder. Nu kwam er een tweede regel, breed en rustig. Anna luisterde verrast.

‘Zo heb ik het nooit gehoord.’

‘Ik hoorde het van iemand die het weer van een ander had,’ zei Karim. ‘Er waren woorden bij over een deur die openstond.’

Micha keek naar Elias. Die glimlachte, maar zei niets.

De weg naar de tafel was ineens meer dan een wandeling. Er liep een melodie doorheen die groter was dan iemands herinnering.

HOOFDSTUK 10

Zij die bij het raam bleef uitzien

Op een heuveltje stond een vrouw over het landschap uit te kijken. Naast haar lag een linnen doek met vruchten en brood. Toen ze hen zag, wenkte ze zo hartelijk dat de uitnodiging al halverwege het gras bij hen was.

‘Esther,’ zei Anna verheugd.

Zij hadden elkaar op aarde gekend. Esther had in de kleine winkel naast de kerk gewerkt. Micha herinnerde zich een deurbel die bij iedere klant klonk alsof hij persoonlijk verwacht werd.

Haar krans had de zachte helderheid van de hemel vlak voordat de morgen zichtbaar wordt. Toch was er hier geen nacht die nog moest wijken. Het verlangen dat de krans verbeeldde, had zijn antwoord gevonden.

‘Je keek altijd uit naar Hem,’ zei Anna.

‘Ja,’ antwoordde Esther. ‘En ondertussen moesten de broden wel in de oven.’

Ze nodigde iedereen uit te gaan zitten en vertelde over haar winkel. Soms had iemand haar gevraagd of het wachten op de wederkomst haar niet onrustig maakte. Zij had gezegd dat ze juist daarom de volgende klant rustig kon helpen. De toekomst was bij Christus veilig.

‘Ik kende geen datum,’ zei ze. ‘Ik kende Degene die komen zou.’

Micha brak een stuk brood af. Hij zag haar handen, de eenvoudige zorg waarmee ze de doek rechtlegde, en begreep dat uitzien ook heel praktische bewegingen had gehad. Hoop had niet alleen omhooggekeken. Zij had iemand bij de deur begroet.

Esther vertelde over een jongen die brood voor zijn grootmoeder haalde. Hij was langzaam geweest in het kiezen, omdat hij het verschil tussen twee broden steeds vergat. Ze had hem de tijd gegeven.

‘Op een middag vroeg hij waarom ik altijd zei: tot ziens, als God het geeft. Ik vertelde hem dat iedere dag een geschenk was, en dat er een dag zou komen waarop Jezus alles nieuw maakte.’

‘Die jongen was ik,’ zei Ruben.

Hij was hen vanaf de tuin gevolgd en had tot nu toe vooral geluisterd.

Esther keek hem aan. Toen boog ze zich naar hem toe met een lach van herkenning.

‘Jij koos tenslotte altijd het ronde brood.’

‘Omdat mijn grootmoeder zei dat je daarvan de hoeken niet hoefde af te snijden.’

Ze lachten allemaal, ook Nadir, die om uitleg vroeg en daarna nog harder lachte.

Ruben vertelde dat hij Esthers woorden pas jaren later werkelijk was gaan verstaan. Toen zijn eigen toekomst onzeker leek, was haar rustige verwachting bij hem teruggekomen. Hij was in de Bijbel gaan lezen over de komst van Christus.

‘Je hebt me niet verteld hoe het verloop van de wereld zou zijn,’ zei hij. ‘Je hebt mij laten zien op Wie je wachtte.’

De krans om Esthers hoofd lichtte op. Micha zag een ontvangen gerechtigheid die geen angstvallige wachtkamer meer kende.

Boven het veld ging de weg verder. Niemand aan de picknick dacht dat eten hen van het grote avontuur afhield. Dit hoorde er al bij.

HOOFDSTUK 11

Waar het oosten niet terugkeert

Na de maaltijd volgden ze een pad dat tussen twee lage heuvels doorliep. Nadir en Karim gingen vooruit, in gesprek over een lied. Linde nam Sara mee langs de rand van het veld. Micha liep naast zijn moeder.

‘Ik weet nog wie ik was,’ zei hij.

Anna wachtte.

‘Ook wat verkeerd was. Maar het staat niet meer tussen mij en Hem.’

Hij sprak met verwondering, zonder benauwdheid. De herinnering zocht geen aanklager. Zij was als een deur naar een kamer waar alle ketenen weggenomen waren.

Anna knikte.

‘Ik heb daarstraks gedacht aan de psalm. Zo ver het oosten is van het westen.’

Micha keek in beide richtingen. Het landschap gaf hem ruimte genoeg om te begrijpen dat hij geen afstand hoefde uit te rekenen.

‘Je kunt naar het oosten blijven gaan,’ zei hij.

‘Ja.’

‘En je komt nooit bij een bord waarop staat dat Gods vergeving nu ophoudt.’

Anna glimlachte. Aan haar mouw lag opnieuw die warme glans. Hij herinnerde zich hoe ze hem vroeger in haar armen had genomen nadat hij iets had bekend. Maar hier was geen nieuwe bekentenis nodig, geen herhaling van een oude rechtszaak. Wat Christus had weggedaan, lag werkelijk achter hen.

Er kwam een vrouw langs die Micha herkende als een vroegere collega. Ze begroetten elkaar zonder de omweg van alles wat ooit verkeerd tussen hen was geweest. Hun vrede was geen beleefd zwijgen. Ze was waar.

De collega heette Eva. Ze vroeg of zij een stukje mocht meelopen en vertelde over een tuin die zij verderop had gezien. Pas na enige tijd sprak ze over hun vroegere werk.

‘Weet je nog die lunch waarop je vertelde dat je opnieuw in het evangelie las?’

Micha herinnerde het zich. Hij herinnerde zich ook dat hij niet altijd gemakkelijk was geweest om mee te werken. Dat laatste stond niet als een schaduw achter Eva’s gezicht. Hij hoefde er niet in te blijven wonen.

‘Ik ging die avond zelf lezen,’ zei ze. ‘Je wist niet dat mijn zus mij juist een Bijbel had gegeven.’

‘Nee.’

‘Ik wist weer niet dat er iemand voor jou bad.’

Anna keek van Eva naar Micha en terug.

Een tijdlang zeiden ze niets. Ze liepen naast elkaar in een vrede waarin waarheid niet gevaarlijk was geworden. Niemand hoefde het verleden mooier te maken. Vergeving had iets beters gedaan dan verfraaien: zij had hen vrijgemaakt.

Eva wees naar een bloeiende boom.

‘Daar is het pad naar de tuin. Komen jullie later?’

‘Graag,’ zei Micha.

Toen zij wegliep, begreep hij iets van de heerlijkheid van een werkelijk einde. Het kwaad kreeg geen nieuwe hoofdstukken. Maar de mensen die ervan verlost waren, wel.

Hij nam Anna’s hand. Samen liepen zij verder, naar een tafel die zij nog niet gezien hadden en een lied waarvan zij het einde nog niet kenden. Het oosten bleef open voor hen liggen, en geen schuld reisde mee.

HOOFDSTUK 12

De werkplaats van de vreugde

De grote tafel stond onder een afdak van levende takken. Er lagen stukken hout op, schalen, enkele gereedschappen en een instrument dat Micha niet kende. Een man hield het tegen zijn oor en tikte zacht op de zijkant.

‘Theo,’ riep Elias.

De man keek op.

‘Je hebt hen gevonden.’

‘We hebben elkaar gevonden.’

Theo legde het instrument neer en begroette hen. Zijn uitstraling deed Micha denken aan helder amber. Daarbinnen leek een voortdurend antwoord op iets moois te wonen.

Anna zong haar zeven tonen. Theo luisterde met zijn handen op de tafel. Daarna sloeg hij zacht een paar snaren aan. De melodie kwam terug, maar nu had zij ruimte om zich heen, een bedding waarin zij kon stromen.

‘Die ken ik,’ zei hij.

‘Waarvan?’ vroeg Anna.

‘Van mijn vader. Hij hoorde haar in een pension, lang voordat ik geboren werd.’

Anna keek verrast. Zij had als jonge vrouw in een pension gewerkt, maar dat lag zo ver buiten het deel van haar leven dat Micha kende, dat hij zich even een jongen voelde die een onbekend verhaal uit een oude la hoorde komen.

‘Aan de kade?’ vroeg ze.

Theo knikte.

De zeven tonen lagen plotseling als een brug tussen hen. Micha had het wijsje altijd bij hun keuken gevonden. Nu hoorde hij er een deur in opengaan naar jaren waarin hij nog niet bestond.

Theo haalde geen oud voorwerp tevoorschijn. Er was geen wonderlijke vitrine waarin alle spullen van vroeger zorgvuldig bewaard waren. Hij vertelde eenvoudig wat zijn vader hem verteld had, en Anna vulde aan wat zij zelf wist.

Er was in het pension een reiziger geweest die weinig sprak. Hij was uit een ander land gekomen en kreeg brieven die hij langzaam las. Anna had tijdens haar werk een lied gezongen dat zij in de gemeente kende. De reiziger vroeg haar op een ochtend naar de woorden.

‘Ik schreef ze op de achterkant van een boodschappenlijst,’ zei Anna. ‘Mijn handschrift was toen nog behoorlijk.’

‘Dat laatste stond niet in vaders verhaal,’ zei Theo.

Het lied vertelde in eenvoudige woorden over Christus die zondaars ontving. Theo’s vader had de tekst meegenomen en thuis aan zijn vrouw laten lezen. Later zochten zij een gemeente waar het evangelie werd uitgelegd.

‘Daar hoorden ze duidelijker Wie Jezus was,’ zei Theo. ‘Het lied was een begin van vragen.’

Anna keek naar de snaren op tafel.

‘Hij heeft me nooit geschreven.’

‘Hij kende alleen je voornaam.’

Om haar schouders werd het licht warmer. Micha zag geen triomf in haar gezicht, maar een verbazing die steeds meer plaats maakte voor dankbaarheid.

Theo speelde opnieuw. Ditmaal neuriede Elias mee. Nadir hoorde het vanaf het pad en bleef staan.

Een klein wijsje, dacht Micha, kon kennelijk een grote reis maken zonder ooit te weten dat het op reis was.

HOOFDSTUK 13

De lege handen van Simon

Terwijl Theo zijn instrument stemde, kwam een man naar de tafel. Hij heette Simon en droeg een helder gewaad zonder dat Micha meteen een afzonderlijk patroon kon onderscheiden. Zijn gezicht was levendig; hij keek met het genoegen van iemand die niets vanzelfsprekend vond.

‘Mag ik luisteren?’

Theo schoof een stoel naar hem toe.

‘Daarvoor staan er stoelen.’

Simon ging zitten en streek met zijn hand over het hout.

‘Ik ben laat begonnen,’ zei hij, toen het gesprek op hun aardse levens kwam. ‘Heel laat. Er lag weinig leven meer voor mij toen ik Christus leerde vertrouwen.’

Hij zei het zonder spijt die hem vanbinnen kromtrok. Wat God hem geschonken had, vulde hem met vreugde.

‘Ik had geen lange geschiedenis van dienen te vertellen. Een verpleegkundige las mij voor. Ik kon Hem alleen aanroepen.’

Linde ging naast hem zitten.

‘En Hij hoorde je.’

Simon knikte. Zijn glimlach werd breder.

Micha begreep dat hij hier niets miste wat hem minder welkom maakte. Zijn plaats aan de tafel was even werkelijk als die van Elias. Geen lange wedloop had iemand toegang gekocht. Ze waren allen ontvangen om Christus.

Toch waren de verschillende levens niet uitgewist. De jaren van trouw mochten schitteren; de late roep om genade mocht schitteren. Dezelfde Heer werd erin geprezen.

Simon boog zich naar het instrument.

‘Ik heb nooit iets leren spelen. Zou dat nog kunnen?’

Theo legde het voorzichtig in zijn handen.

De eerste toon van Simon was onregelmatig. Hij luisterde er ernstig naar en probeerde opnieuw. Niemand verwarde zijn onkunde met een gebrek aan heiligheid. Leren kon kennelijk eenvoudig leren zijn, zonder schaamte.

Bij de derde poging begon de snaar voluit te zingen.

Simon keek op alsof iemand zijn naam had genoemd.

‘Daar was hij.’

‘Ja,’ zei Theo. ‘Nu heb je hem gehoord. Dat helpt je hand.’

Micha ging naast hen staan. Op aarde had hij vaak gedacht dat volmaakt betekende dat er niets nieuws meer kon gebeuren. Maar hier zag hij een mens die geheel thuis was en toch iets voor het eerst deed.

Anna luisterde met gesloten ogen. Haar gewaad glansde zacht in de ruimte onder de takken. Simon zag het en vroeg naar het lied. Ze vertelde hem over de reiziger in het pension, en Theo over zijn vader.

Simon legde het instrument even neer.

‘Dan heeft God mij een geschiedenis laten binnenkomen die al lang gaande was.’

‘Ons allemaal,’ zei Elias.

Er werd brood gebracht. Simon nam de schaal aan en reikte haar eerst naar Anna. Het was zo’n gewone beweging dat Micha haar bijna niet opmerkte. Toen zag hij de lichte verandering in Simons gezicht: het genoegen iemand iets te kunnen geven.

Het verhaal van zijn aardse dagen was kort geweest. Zijn leven was niet kort.

Buiten het afdak riep Ruben dat de anderen zich gereedmaakten voor het hoge veld. Simon stond onmiddellijk op, met het instrument nog in zijn handen.

‘Neem het mee,’ zei Theo.

HOOFDSTUK 14

Een naam die bleef

Op het pad naar het hoge veld kwam iemand Micha tegemoet die hij eerst niet herkende. Zij droeg een schaal vol kleine, glanzende stenen en liet er één tussen haar vingers door bewegen. Haar lach was zo vertrouwd dat zijn herkenning eerder begon dan zijn herinnering.

‘Je liet me vroeger altijd winnen,’ zei ze.

‘Miriam.’

Hij zei haar naam zoals je een deur opent waarvan je zeker weet wie erachter staat. Zijn zus had maar een klein aantal jaren op aarde geleefd. Hij had haar in zijn herinnering vaak even klein gehouden, alsof trouw aan haar betekende dat niets veranderen mocht.

Nu stond zij voor hem, geheel zichzelf, en geen herinnering was ruim genoeg om haar te bevatten.

Hij sloot haar in zijn armen. Er was geen terugkerende steek van verlies. Het verlies was overwonnen; de ontmoeting was echt. Anna stond naast hen met een vreugde die Micha niet van haar gezicht kon aflezen zonder zelf te lachen.

‘Laat eens zien,’ zei hij, toen Miriam de schaal ophief.

‘Ze zijn allemaal verschillend.’

‘Daarvoor heb je ze verzameld?’

‘Onder andere. En om jou iets te laten zien.’

Ze legde twee stenen op zijn hand. De ene was doorschijnend, de andere donker en glanzend. In beide lag het licht op een eigen manier.

‘Je hield vroeger al van schatten,’ zei hij.

‘Ik had alleen kleine zakken.’

Ze gingen naast elkaar verder. Micha droeg de schaal, omdat hij dat graag wilde.

Miriam vroeg naar iedereen die met hen meeliep. Ze stelde vragen die eenvoudig waren zonder klein te zijn. Aan Elias vroeg ze wie hem had leren luisteren. Aan Theo vroeg ze of hout een stem had voordat iemand er een instrument van maakte.

‘Het heeft mogelijkheden,’ zei Theo.

‘Dan luister je ook naar wat nog niet klinkt.’

Hij bleef even staan.

‘Ja. Dat is goed gezegd.’

Micha keek naar zijn zus. Haar korte aardse leven hoefde nergens tot een lange lijst prestaties te worden uitgerekt. God had haar lief. Dat was niet de eerste regel van een bewijsvoering die nog aangevuld moest worden.

Toch vertelde Anna over een keer dat Miriam in het ziekenhuis haar hand op die van een andere moeder had gelegd. Ze had gevraagd of die vrouw bij haar wilde zitten.

‘Ze dacht dat jij alleen was,’ zei Anna.

‘Was jij dat dan?’ vroeg Micha.

‘Nee. Maar zij was het wel.’

Miriam luisterde. Ze kende het vervolg niet. Anna evenmin.

Dat bleek geen gebrek dat onmiddellijk verholpen moest worden. Niet ieder verhaal hoefde tijdens deze wandeling geopend te worden. Ze konden dankbaar zijn voor wat ze hoorden en rustig laten rusten wat ze niet wisten.

Miriam nam de donkere steen uit de schaal en gaf hem aan Simon.

‘Voor als je wilt kijken wanneer je niet speelt.’

Simon boog beleefd zijn hoofd.

‘Mijn bezigheden nemen snel toe.’

Ze lachten en liepen verder. Het pad maakte een bocht. Daarachter bleek het landschap veel wijder dan Micha vanaf de rivier had kunnen zien.

HOOFDSTUK 15

Het meisje bij de watertrap

Voor zij de volgende bocht bereikten, hoorde Miriam water over steen lopen. Ze wees naar een zijpad. Daar lag een kleine tuin, met een trap waarlangs een beekje in ondiepe kommen afdaalde. Een meisje zat op de rand en hield haar hand onder de dunne stroom.

Ze keek op toen zij naderden.

‘Bij de derde kom klinkt het anders,’ zei ze. ‘Willen jullie luisteren?’

Micha ging naast haar staan. Eerst hoorde hij alleen water. Toen boog het meisje zich voorover en volgde met haar vinger de rand van de steen. Daar liet de stroom telkens één druppel los voordat hij verderging.

‘Hij wacht even,’ zei Miriam.

‘Ja. Ik heet Noor.’

Het meisje stond op. Ze deed het met zo’n zichtbaar genoegen dat Micha even naar haar voeten keek. Zij merkte het en glimlachte.

‘Ik kan naar jullie toe lopen.’

Linde kwam dichterbij. Er ging een herkenning over haar gezicht.

‘Noor. Ik kende je moeder van het ziekenhuis.’

Noor knikte. Ze noemde de naam van haar moeder, Ruth, en vroeg of Linde straks wilde blijven. Haar ouders zouden hier komen, samen met haar broer en iemand die lang voor haar gezorgd had.

Micha zag in haar kleding fijne, heldere lijnen. Sommige lagen dicht naast elkaar, andere weken uiteen als water dat een weg vond tussen stenen. Hij kon zijn ogen er niet gemakkelijk van afhouden.

Noor keek terug naar de beek.

‘Ik heb altijd graag gekeken naar dingen die zich herhalen. Hier kan ik tegelijk zien hoe ze telkens nieuw zijn.’

Ze vertelde het eenvoudig. Op aarde had zij autisme gehad, een verstandelijke beperking en een lichaam dat dikwijls ziek was. Lopen was moeilijk geweest; op veel dagen had zij gedragen of gereden moeten worden. Woorden waren meestal buiten haar bereik gebleven. Soms had ze iets willen laten merken en was haar lichaam alleen maar gespannen geworden.

‘Er kon zoveel tegelijk binnenkomen,’ zei ze. ‘Een stem, een deur, pijn in mijn buik. Ik wist dan niet meer waar ik met alles heen moest.’

Ze streek met haar vingers door het water.

‘Nu hoor ik jullie stemmen en de beek. Er is plaats voor allebei.’

In die woorden lag geen vermoeidheid meer. Zij vertelde over iets waarvan de macht gebroken was. Micha zag hoe ze naar Miriam luisterde, antwoord gaf, zich omdraaide naar Theo en daarna rustig haar eigen gedachte afmaakte. Geen van die bewegingen vocht met de andere om ruimte.

‘Ben je dan iemand anders geworden?’ vroeg Miriam.

Noor dacht even na.

‘Ik ben Noor. Ik kan je nu vertellen wat ik mooi vind. En ik kan nieuwe dingen begrijpen. Vroeger begreep ik veel niet, ook niet wat er in mijzelf gebeurde.’

Ze lachte en hield haar natte handen omhoog.

‘Maar deze hielden toen al van water.’

Micha zag hoe volledig zij aanwezig was. God had geen vergissing vervangen door een beter ontwerp. Hier stond hetzelfde geliefde kind, vrij om te bewegen, te kennen en gekend te worden.

Aan het begin van het pad verschenen drie mensen. Noor herkende hen onmiddellijk.

‘Mama!’

Het woord ging haar vooruit de tuin in.

HOOFDSTUK 16

Wat haar handen hadden gezegd

Ruth bleef staan toen ze Noor hoorde. Niet uit twijfel. De vreugde leek haar een ogenblik zo volledig te vervullen dat lopen er eenvoudig nog niet bij kon.

Toen rende Noor naar haar toe.

Micha zag een moeder haar dochter ontvangen zonder eerst na te denken over een pijnlijke schouder, een wankel evenwicht of de goede manier om haar vast te houden. Ze konden elkaar stevig omhelzen. Naast hen legde een man zijn armen om hen beiden. Een jongen kwam lachend van de andere kant.

‘Mijn vader Daniel,’ zei Noor. ‘En Timo.’

Ze pakte de hand van haar broer.

‘Ik kan je nu iets vertellen over het blauwe lapje.’

Timo keek verbaasd.

Noor had vroeger een stukje zachte, blauwe stof gehad. Het zat meestal tussen haar vingers. Timo herinnerde zich dat zij het soms tegen zijn pols drukte wanneer hij bij haar kwam zitten. Hij had nooit geweten of hij het dan moest aannemen of juist teruggeven.

‘Ik vond het fijn,’ zei Noor. ‘En ik wilde dat jij het ook voelde.’

Timo keek naar zijn hand, alsof daar nog even de aanraking uit hun kindertijd lag.

‘Je deelde het.’

‘Ja. Niet altijd. Soms wilde ik het zelf houden.’

Ze lachten samen. De herinnering hoefde niet mooier gemaakt te worden om kostbaar te zijn.

‘Maar die keren,’ zei ze, ‘was het voor jou.’

Rond Timo’s schouders zag Micha een helderheid die aan een wijd open raam deed denken. De jongen was al die tijd haar broer geweest. Nu hoorde hij hoe zij dat had beleefd.

Ze gingen bij de watertrap zitten. Ruth vertelde over een klein houten kommetje. Noor had het dikwijls meegenomen naar de tafel en bij de stoel van haar moeder neergezet. Soms had ze daarna hard tegen de rand getikt.

‘Ik dacht dat je erin wilde eten,’ zei Ruth.

‘Soms wel. Maar ik wilde ook dat je daar kwam.’

Noor schoof dichter tegen haar moeder aan.

‘Als jij zat, bleef je een poosje.’

Ruth sloeg een arm om haar heen. Zij hoefde niet terug naar vroeger om het alsnog goed te verstaan. De onvolkomenheid van toen bracht hier geen schuld mee. Ze mocht nu ontvangen wat destijds maar gedeeltelijk tot haar was doorgedrongen.

‘Ik kwam graag bij je zitten,’ zei ze.

‘Dat weet ik nu veel beter. Toen voelde ik vooral dat het goed was als je dichtbij was. Ik had niet al deze woorden in mijn hoofd.’

Ze hield even stil en keek naar de stroom.

‘Nu kan ik ook begrijpen hoeveel je voor mij deed. Toen kon ik vaak alleen naar je handen kijken.’

Daniel vroeg wat zij van zijn handen herinnerde.

‘Dat je wachtte voordat je me optilde.’

Hij knikte. Hij had geleerd haar rustig te benaderen, één hand eerst, haar naam zeggen, wachten tot ze wist dat hij er was.

‘Je vroeg het aan mijn lichaam,’ zei Noor.

Daniel keek naar Ruth. Over zijn mouwen liep een warme glans, als licht dat op hout viel. Micha zag iets van geduld dat niet om een antwoord had gevraagd voordat het wilde liefhebben.

Nu kwam dat antwoord toch. Vrij, helder, zonder haast.

HOOFDSTUK 17

De liefde rondom haar

De vrouw kwam de tuin binnen en bleef even naar Noor kijken, met haar handen los voor zich.

‘Judith,’ zei Noor. ‘Kom erbij.’

Judith was jarenlang haar begeleidster geweest. Ze had haar geholpen bij het eten en aankleden, en naast haar gezeten terwijl de spanning zakte. Een stil meisje was niet altijd een rustig meisje.

‘We probeerden jou te verstaan,’ zei ze.

‘Dat weet ik.’

Noor nam haar hand. Micha zag een lichte beweging door Judiths gewaad gaan. Het leek op weefsel dat breed genoeg werd om iemand beschutting te geven.

‘Ik herken je aan je wachten,’ zei Noor.

Judith lachte zacht.

Ze vertelde over een jonge collega die bij haar had gewerkt. Die had vooral willen weten hoe zij Noor sneller door de ochtend kon helpen. Judith had een stoel aangeschoven en haar laten zien hoe zij eerst samen naar Noor konden kijken.

‘Later zei ze dat ze daardoor anders naar mensen ging luisteren. Ook wanneer ze wel konden praten.’

Judith keek naar het meisje naast haar.

‘God heeft mij door het leven met jou veel geleerd.’

Noor knikte en keek naar hun twee handen.

‘En Hij heeft mij door jou rust gegeven.’

De dank ging tussen hen heen en weer. Niemand stond alleen aan de kant van het geven. Micha zag hoe de liefde van Christus mensen aan elkaar toevertrouwd had, ook toen zij dat niet in dezelfde taal konden zeggen.

Timo vertelde over de avonden waarop hij zijn spel stil had gezet om bij Noor te zitten. Eerst had hij gedacht dat zorgen altijd betekende dat je iets moest oplossen. Later had hij ontdekt dat hij ook gewoon haar broer mocht zijn.

‘Ik vertelde je over alles wat ik gebouwd had,’ zei hij.

‘Ik kende je bouwsels niet altijd,’ antwoordde Noor. ‘Maar ik kende jouw stem wanneer je blij was.’

Rond hem lag weer dat open licht. Bij Ruth zag Micha een zachte vastheid, bij Daniel geduld, bij Judith aandacht die ruimte liet. Het waren geen onderscheidingen voor mensen die alles goed hadden gedaan. Het waren zichtbare vruchten van Gods werk in gewone, afhankelijke mensen.

Daniel boog zijn hoofd.

‘Hij gaf ons liefde voor jou. Ook op dagen waarop we weinig kracht hadden.’

Noor keek naar haar vader en toen naar de anderen.

‘En ik was er niet alleen om jullie iets te leren.’

Ze zei het opgewekt, als iemand die een geschenk van nog een kant bekijkt.

‘Hij wilde mij ook. Ik mocht Zijn kind zijn.’

‘Ja,’ zei Ruth. ‘Jou.’

Niemand noemde de ziekte goed. Niemand hoefde haar pijn noodzakelijk te verklaren om dankbaar te kunnen zijn voor de liefde die er middenin was geweest. De Heer had hen niet aan die pijn overgelaten.

Noor stond op en draaide zich naar de beek. Rond haar hoofd lag een krans met de frisheid van pas ontloken blad. Geen blad was beschadigd. Micha dacht aan de kroon des levens.

Zij bukte om water te scheppen. Haar handen waren vast en vrij.

HOOFDSTUK 18

De herinnering zonder pijn

‘Ik weet nog van de nachten,’ zei Noor.

Ze zaten nu op het gras, waar de beek als een heldere draad langs hen liep. Haar stem bleef rustig. Micha zag geen angst in haar gezicht verschijnen.

‘In het ziekenhuis was er een licht boven de deur. En soms hoorde ik wielen op de gang. Ik kon niet begrijpen waarom mijn lichaam pijn deed en waarom we daar moesten blijven.’

Ruth luisterde. Daniel zat naast haar. Zij hoefden zich niet schrap te zetten voor een verdriet dat hen opnieuw zou overvallen.

‘Ik weet dat ik bang was,’ vervolgde Noor. ‘Maar de angst is hier niet. De kamer komt niet om mij heen staan als ik eraan denk.’

Ze keek naar de lucht boven de tuin.

‘Ik kan naar die nacht kijken terwijl ik hier ben.’

Micha dacht aan een deur die eindelijk van buitenaf openging. Maar Noor was duidelijker dan zijn beeld. Zij vertelde wat zij wist, en tussen haar woorden klonk het water. Haar herinnering had geen macht meer om haar gevangen te nemen.

‘Ik hoorde jou zingen,’ zei ze tegen Ruth. ‘Ik verstond niet alles. Maar jouw stem was er.’

Ruth zong de eerste regel van het oude lied dat zij bij Noors bed gezongen had. Noor viel in. Waar haar moeder vroeger alleen had gezongen, klonken nu twee stemmen.

Het lied vertelde dat de Heer nabij was. Hier hadden zij geen lied nodig om Zijn nabijheid vol te houden tegen de nacht. Zij zongen omdat Hij werkelijk nabij was.

Toen het lied eindigde, legde Noor haar hand tegen haar borst.

‘Mijn lichaam hoeft nergens meer tegen te vechten.’

Ze ademde diep in, met het genoegen waarmee Micha zelf zijn eerste adem in dit land genomen had.

‘En als ik iets wil vertellen, kan ik erbij blijven tot het gezegd is. Ik raak niet de weg kwijt tussen wat ik voel en wat ik doe.’

Haar vader glimlachte.

‘Je hebt ons veel te vertellen.’

‘En jullie mij.’

Noor keek naar Linde. Die knikte. Zij kende de vreugde van een lichaam dat niet langer een ruimte was waaruit je soms zou willen ontsnappen.

‘God heeft je niet vergeten,’ zei Linde.

‘Nee. Ook niet toen niemand precies wist wat er was.’

Noor keek naar haar handen, draaide ze om en spreidde haar vingers. Ze bekeek ze niet als bewijs dat zij eindelijk meetelde. Ze verheugde zich erin dat zij nu konden doen wat zij wilde.

‘Ik kan iets maken,’ zei ze. ‘En het aan iemand geven. En erbij vertellen waarom.’

Micha zag hoe de herinnering aan haar moeite plaatsmaakte voor verwachting. Zij had haar verleden niet hoeven verliezen om vrij te worden. God had de macht van het lijden gebroken. Alles wat van liefde geweest was, mocht helder worden.

Ruth streek een grasspriet van Noors mouw. Het oude gebaar was gebleven, maar de waakzaamheid die iedere aanraking vroeger had begeleid, was verdwenen.

Noor pakte haar hand en trok haar overeind.

‘Kom. Ik wil je iets laten zien wat ik zelf bedacht heb.’

HOOFDSTUK 19

De plaats die al van haar was

Bij de laagste kom lagen enkele platte stenen. Noor had ze die ochtend, of wat zij voorlopig een ochtend noemde, langs de waterkant gelegd. Ze vroeg Theo om zijn instrument en Miriam om één van haar stenen.

Theo gaf het instrument aan haar. Zij nam het voorzichtig aan, betastte het hout en vroeg welke snaar het laagste klonk.

Hij wees haar de snaar en liet zien hoe ze die kon aanraken.

Noor luisterde, speelde één toon en liet Miriam haar hand op de zijkant leggen.

‘Zo kan je hand meeluisteren.’

Miriam straalde.

‘Ik voel het.’

Ze riepen Simon erbij. Die hield afwisselend zijn hand op het hout en trok haar weer terug. Hij wilde weten hoeveel van de klank hij in zijn vingers kon vinden.

Noor keek naar de waterkommen.

‘We zouden een plek kunnen maken waar mensen samen luisteren. Met ruimte om te praten, en ook ruimte om stil te zijn. Je hoeft er niets te bewijzen.’

Ze tekende met een natte vinger een halve kring op een steen. Timo kwam naast haar staan en stelde voor lage zitplaatsen te maken die naar het water gericht waren.

Micha zag een broer en zus samen iets ontwerpen. Timo nam het plan niet over. Hij vroeg haar waar de opening moest komen.

Noor wees.

‘Daar. Dan zie je wie er aankomt.’

Aan de andere kant van de kring bleef ze ruimte houden voor nog iemand. Wie dat zou zijn, wist ze niet. Het verheugde haar dat zij dat niet hoefde te weten voordat zij ruimte maakte.

Judith vroeg of Noor straks op het hoge veld over haar plan wilde vertellen. Er waren mensen die graag met hout en steen werkten.

‘Ja,’ zei Noor. ‘Maar eerst wil ik hun namen weten.’

‘Een uitstekend begin,’ zei Elias.

Ruth keek naar haar dochter, die het instrument aan Theo teruggaf en hem bedankte. Haar ogen volgden ieder vrij gebaar, zonder dat zij bang was iets te missen wat nooit meer terug zou komen.

‘Zo heeft Hij je bedoeld,’ zei ze zacht. ‘Om bij Hem te horen, lief te hebben en je te verheugen. Jij helemaal.’

Noor legde haar hoofd even tegen haar moeders schouder.

‘Dat begon niet pas hier.’

‘Nee.’

Micha zag hen samen in het licht. Wat God door Noors leven in anderen had laten groeien, was werkelijk kostbaar. Maar zij stond niet naast die opbrengst als een middel dat zijn taak had volbracht. Zij was zelf geliefd. Haar plaats aan Zijn tafel was nooit afhankelijk geweest van wat zij kon uitleggen, maken of teruggeven.

Nu mocht zij ontvangen en geven met een vrijheid die haar hele wezen vulde.

Ze dankten de Heer. Ruth voor Zijn bewaring, Daniel voor Zijn geduld met hen allen, Judith voor de liefde die Hij had gegeven. Noor dankte Hem voor water, voor haar familie en voor het feit dat zij met hen kon spreken.

Daarna nam ze Timo mee naar het pad. Met hun ouders en Judith ging zij alvast naar het hoge veld om de anderen te ontmoeten.

Vlak voor de bocht draaide zij zich om.

‘We bewaren plaatsen voor jullie!’

Toen liep ze verder. De uitnodiging bleef nog even in de tuin.

HOOFDSTUK 20

De brief die niet terugkwam

Bij een stenen rustplaats zat een vrouw met Karim te praten. Haar naam was Lea. Ze herkende de melodie zodra Theo een paar tonen speelde, maar de woorden die zij erbij kende, waren uit een andere taal.

‘Mijn grootvader vertaalde het,’ zei zij. ‘Er stonden eenvoudige regels boven een brief van een vriend.’

Theo vroeg naar de naam van die vriend. Het was zijn vader.

Een ogenblik was iedereen stil. Daarna stelde Anna zoveel vragen tegelijk dat Elias lachend zijn handen ophief.

‘Eén deur per keer. Ze lopen niet weg.’

Lea vertelde dat haar grootvader de brief ontvangen had toen hij pas christen was. De brief bevatte geen groot betoog. Er stond iets in over het lezen van het evangelie met andere mensen, en over de troost dat Christus Zijn volk vasthield.

‘Hij schreef een antwoord,’ zei Lea. ‘Maar dat kwam terug. Het adres bestond niet meer.’

Theo knikte. Zijn familie was verhuisd.

‘Vader wist nooit of de brief was aangekomen.’

‘Grootvader dacht dat zijn antwoord zoekgeraakt was.’

Anna keek naar Micha. Hij zag dat zij dezelfde verwondering deelden. Op aarde hadden twee mensen aan weerszijden van een onderbroken correspondentie gezeten. Hier vonden zij geen mislukking die opnieuw pijn deed. Zij zagen hoe God gewerkt had terwijl de post ophield.

Lea begon zacht te zingen. Karim viel in bij de tweede regel. Nu hoorde Micha hoe het bekende wijsje in een andere taal een ander ritme kreeg en toch hetzelfde lied bleef.

Karim vertelde dat Lea's grootvader bevriend was geweest met de man van wie hij het lied had gehoord. Dat was lang vóór zijn gevangenschap. Hij had het wijsje onthouden omdat het gemakkelijk te zingen was tijdens het lopen.

'De woorden begreep ik later pas beter.'

Lea glimlachte.

'Grootvader zei altijd dat een lied soms alvast in je huis ging wonen voordat je begreep wat het kwam vertellen.'

Micha keek naar Anna's schouders. De warme glans liep nu door fijne lijnen heen, als draden in een weefsel dat hij eerst voor effen had gehouden. Hij zag geen landkaart en geen namen die vanzelf leesbaar werden. Het licht was geen boekhouding. Maar hij zag gastvrijheid, trouw, een open deur, woorden die onderweg waren gegaan.

'Daar is het,' zei hij zacht.

Anna volgde zijn blik.

'Wat?'

'Je keukenraam. Alleen stond het blijkbaar aan meer straten dan wij wisten.'

Ze lachte met een verwondering die haar hele gezicht vulde.

Toen vertelde Lea over iemand anders die haar grootvader had geholpen, een man die nooit van het lied gehoord had. En Karim noemde een vrouw die hem een evangelie had gegeven voordat hij Nadir kende.

Het verhaal groeide alle kanten op. Geen mens bleek de ene onmisbare schakel die God eindelijk had laten slagen. Ze mochten werkelijk van betekenis zijn, en tegelijk rustte de wereld niet op hun betekenis.

Elias stond op en keek naar de stad beneden hen.

'Wat een Herder,' zei hij.

HOOFDSTUK 21

De zoom van Anna

Ze gingen verder door een boomgaard. Tussen de stammen lag het licht op de grond in heldere velden. Anna liep wat langzamer, zodat ze naast Theo kon blijven. Ze wilde meer horen over zijn vader: hoe hij gelachen had, wat hij graag deed, wie hem de Schrift had uitgelegd.

Micha luisterde. Het trof hem dat de openbaring van een verborgen vrucht hen niet minder belangstellend maakte naar de gewone mens. Integendeel. Nu Anna wist wat God had gedaan, wilde zij des te liever de man kennen door wiens leven het verder was gegaan.

Theo vertelde dat zijn vader graag kapotte stoelen repareerde. Hij had nooit begrepen waarom mensen een stoel weggooiden wanneer alleen één verbinding loszat.

‘Daar kon hij hele beschouwingen over houden.’

‘Dat herken ik,’ zei Anna. ‘In het pension heeft hij mijn naaikist gerepareerd. Het scharnier was stuk.’

Ze hield haar handen iets uit elkaar om de maat aan te geven.

‘Ik gebruikte die kist nog toen Micha klein was.’

Micha bleef staan.

De naaikist. De jas op haar schoot. Het lied tijdens het werk. De vreemdeling die het lied meenam had haar eerst een gerepareerde kist teruggegeven. De liefde had geen keurige pijl van gever naar ontvanger gevolgd. Zij was heen en weer gegaan, onopvallend als handen aan een tafel.

Hij keek naar Theo. Die had hetzelfde begrepen en begon te lachen.

Aan het einde van de boomgaard sloot Hanna zich weer bij hen aan. Met haar kwamen Roos en David. Ze hadden gehoord waar de groep heen ging en wilden mee.

Hanna zag Anna's gewaad en zei: 'Nu begrijp ik iets wat ik eerder al mooi vond.'

'Ik ook,' antwoordde Anna.

Ze vertelde het verhaal van de brief. Toen vertelde Hanna over de middagen waarop de soep precies op tijd was gekomen. David voegde iets toe over zijn vader. Niemand had de hele geschiedenis. Ze gaven elkaar stukjes die niet in één menselijke hand pasten.

Anna luisterde met de handen los langs haar zij. Om haar hoofd zag Micha nu een glans als een krans waarin vreugde en verwachting samenkwamen. Hij had haar nooit zo koninklijk gezien, en nooit zo eenvoudig.

'Ik dacht dat mijn leven grotendeels uit herhalingen bestond,' zei ze. 'Eten koken, iets herstellen, iemand ontvangen, bidden, weer beginnen.'

Ze keek naar de mensen om haar heen.

'Maar Hij was er niet op uitgekeken.'

Er klonk instemming, en daarna dank. Niet als een afgesproken slotzin, maar als het antwoord waar hun verhalen vanzelf om vroegen. Zij spraken tot de Heer over Zijn trouw. Micha merkte dat hij geen behoefte had aan een verteller die hun uitlegde hoe ontroerend dit was. De werkelijkheid was genoeg.

Toen Anna weer verderging, gleed de zoom van haar kleding langs het gras. Het licht bleef even zichtbaar tussen de sprieten, alsof zelfs het pad graag iets van deze vreugde wilde meedragen.

HOOFDSTUK 22

De leerling op de achterste rij

Bij de laatste bocht naar het hoge veld stond een man op Micha te wachten. Hij had een breed gezicht en keek hem aan met de rustige zekerheid van iemand die wist wie hij voor zich had.

‘Meester Micha.’

Micha hoorde de naam en zag een schoollokaal voor zich, hoge ramen, een kast die nooit helemaal sloot. Hij had jarenlang op een basisschool lesgegeven.

‘Amir?’

De man knikte.

Micha herkende hem nu in een beweging van zijn mond. Amir had als jongen vaak eerst even op zijn onderlip gebeten voordat hij een vraag stelde.

‘U hebt mij leren lezen,’ zei hij.

‘Daar heb je zelf hard voor gewerkt.’

‘U bleef zitten.’

Dat waren dezelfde woorden die Hanna’s gast gebruikt had, en toch droegen ze een heel andere middag met zich mee.

Amir vertelde over een boek dat hij niet durfde open te slaan. Hij was bang geweest dat de anderen zouden horen hoe langzaam hij las. Micha had na schooltijd een stoel naast hem gezet. Ze hadden om beurten een regel gelezen.

‘Ik herinner me de regen,’ zei Micha.

‘Ik herinner me dat u niet op de klok keek.’

Er kwam een vrouw naast Amir staan. Zij was zijn zus Salma. Later had Amir haar leren lezen. Nog later had zij voor hun moeder uit het evangelie voorgelezen, nadat een buurman hun dat gegeven had.

Micha keek naar zijn handen. Hij zag er geen bewijs in dat hij altijd goed onderwezen had. Hij zag dat God werkelijk met mensen werkte.

‘Ik wist daar niets van,’ zei hij.

‘Wij wisten niet eens meer waar u woonde,’ antwoordde Amir.

Salma vertelde over hun moeder, die zo vaak om hetzelfde gedeelte had gevraagd dat zij het tenslotte bijna uit het hoofd kende. Het ging over Jezus en een verlamde man die door zijn vrienden bij Hem werd gebracht.

‘Ze zei dat die vrienden mooi werk deden,’ zei Salma. ‘Maar het mooiste vond ze Wie er in het huis was.’

Micha glimlachte.

Zijn gewaad voelde even licht tegen zijn armen, als een beweging van lucht. Hij keek omlaag en zag fijne lijnen die hij eerder niet opgemerkt had. Niet elke les, niet elk schrift, niet ieder vriendelijk woord stond erop afgebeeld. Hij zag ruimte, geduld, iets van helderheid die iemand anders had geholpen verder te kijken.

Anna nam zijn hand.

‘Jij bleef ook zitten.’

Hij moest lachen, en in dat lachen zat zijn oude klaslokaal, eindelijk zonder vermoeidheid, zonder de gedachte aan alles wat nog op het bord moest.

‘Hij heeft mij laten blijven,’ zei hij.

Daarmee verdween hij niet uit zijn eigen verhaal. De stoel was werkelijk door hem naast Amir gezet. Maar de dank ging dieper dan zijn wil en verder dan zijn bereik.

Amir wees naar het veld boven hen. Er kwamen mensen uit verschillende richtingen samen, sommigen met vruchten, anderen met instrumenten of eenvoudig met lege handen.

‘Komt u mee?’

Micha knikte. Hij vond het heerlijk dat zijn leerling hem nu de weg wees.

HOOFDSTUK 23

Wat de kronen zeiden

Het hoge veld lag als een brede hand boven de stad. Van daaruit zag Micha de open poorten en de rivier, maar niets leek ver weg in de betekenis die afstand vroeger had gehad. De stad bleef nabij als een thuis waarvan je de deur open wist.

Mensen begroetten elkaar. Er klonken namen, korte kreten van herkenning, vragen die met een omhelzing werden beantwoord. Micha zag kronen die hij niet kon benoemen. De vijf beelden die hij had leren herkennen, waren geen grenzen om de gulheid van God heen.

Bram stond naast Joost. Linde praatte met Nadir. Esther legde haar doek op het gras. Elias wees een nieuwkomer naar de groep, en Hanna liep hem tegemoet.

Micha zag hoe verschillend hun uitstraling was, en hoe onmogelijk het zou zijn geweest er een wedstrijd van te maken. Hun vreugde in elkaar was daarvoor veel te werkelijk.

Toen richtte de aandacht zich op Christus.

Er werd geen stilte afgedwongen. De stilte groeide uit liefde. Micha zag de Heer, en alle verhalen die hij gehoord had werden tegelijk helder en klein genoeg om in dankbaarheid te worden gedragen.

Hij dacht aan een wedloop, een stoel, een ziekenhuisbed, een winkelraam, een donkere cel. Geen ervan was de bron geweest. Hier was de bron.

Om hem heen bogen mensen zich neer. De kronen glansden. Wat God in hen had geëerd, werd zelf een manier om Hem te eren.

Micha zag Anna haar kroon in haar handen nemen. De beweging leek zo eenvoudig als vroeger het neerleggen van een gevouwen doek, en tegelijk kon geen paleis op aarde zo koninklijk geweest zijn.

Ook de anderen legden hun kronen neer. Het was geen afstand doen uit ongemak met ontvangen eer. Ze brachten de vreugde van hun beloning bij Degene die haar geschonken had. Hun handen werden niet armer doordat ze opengingen.

Micha dacht aan de oudsten in het visioen van Johannes. Wat hij daar gelezen had, vond een antwoord in zijn eigen hart: alles was uit God, en alle eer behoorde Hem toe.

Er begon een lied.

Theo sloeg de eerste tonen aan. Anna's kleine melodie klonk erin mee, maar zij was niet langer alleen. Andere stemmen brachten andere melodieën, en ze vonden elkaar zonder hun eigenheid te verliezen. Nadir zong. Karim zong. Simon kende weinig van het instrument dat hij droeg en toch vond zijn ene heldere toon een plaats.

Niemand zong om gehoord te worden boven de anderen uit. Niemand verdween.

Micha zong over het Lam dat hen had verlost. Zijn woorden waren eenvoudig, en hun waarheid was dieper dan zijn stem kon dragen. Het bracht hem niet tot zwijgen; het nodigde hem uit opnieuw te zingen.

Toen het lied eindigde, was de vreugde niet afgelopen. Zij lag in hun ogen, in het gras waarop zij knielden, in de handen die elkaar hielpen opstaan. De aanbidding ging mee in hun volgende beweging.

HOOFDSTUK 24

Aan de lange tafel

Er stonden tafels op het veld. Micha had ze bij aankomst wel gezien, maar nu merkte hij hoe ver ze reikten. Tussen de mensen door glansden schalen en kruiken. Niemand hoefde uit te rekenen of er wel genoeg was wanneer er nog iemand aanschoof.

Miriam koos een plaats naast Simon. Anna ging tegenover Theo zitten. Micha kwam tussen Amir en Elias terecht, maar toen iedereen zat, ontdekte hij dat tegenover en naast nauwelijks voldoende woorden waren voor het gezelschap waarin hij zich bevond.

Aan de overkant vroeg een vrouw hem hoe een schoollokaal eruitzag. Zij had in een heel andere tijd geleefd. Hij beschreef een bord, rijen tafels, ramen die in de zomer te weinig open konden.

‘En wat schreef je op het bord?’

‘Soms een som. Soms een zin. Soms: denk aan je gymspullen.’

Ze vroeg wat gymspullen waren. Voor hij het wist, vertelde hij over touwen, banken en kinderen die allemaal tegelijk wilden beginnen. Amir vulde hem aan met een herinnering aan een bal die boven op een kast was blijven liggen.

Ze lachten zo hard dat Elias vroeg wat hij gemist had.

Micha ontdekte dat heerlijkheid heel goed plaats had voor een bal boven op een kast. Het aardse leven hoefde niet alleen in plechtige hoogtepunten herinnerd te worden. Ook een speelse middag kon, bevrijd van alles wat haar ontsierde, een reden zijn om de Schepper te danken.

Verderop begon Roos te vertellen over de wasserij. Nadir vroeg hoe de machines werkten. Bram legde het uit met een kom en een servet, tot Linde hem erop wees dat zijn voorbeeld inmiddels meer op een boot leek.

‘Dan moet ik opnieuw beginnen,’ zei Bram opgewekt.

Micha keek naar Simon. Die luisterde met de steen van Miriam naast zijn bord en het instrument veilig onder zijn stoel. Hij zag eruit alsof hij in een uur meer vrienden had gekregen dan hij vroeger mogelijk had gehouden, al wist Micha niet of een uur hier de juiste maat was.

‘Is dit voorspoed?’ vroeg Simon zacht, meer proefondervindelijk dan onzeker.

Esther hoorde hem.

‘Ik denk dat veel waar we naar verlangden hier eindelijk zijn ware naam krijgt.’

Micha begreep wat zij bedoelde. Overvloed was hier geen voorraad die iemand tegen anderen moest beschermen. Niemand was rijk doordat een ander minder had. De vreugde werd groter wanneer zij gedeeld werd, zoals muziek meer kon worden wanneer er een stem bij kwam.

Aan het einde van de tafel dankte iemand de Heer voor de vruchten. Mensen stemden in, ieder met hun eigen woorden. Daarna vroeg Miriam of Theo iets over het hout van zijn instrument wilde vertellen.

Hij pakte het op en draaide het zodat ze de nerf kon zien.

De maaltijd liep over in leren, leren in verwondering, verwondering in dank. Geen scheidslijn hoefde bewaakt te worden om te voorkomen dat hun geluk te gewoon zou worden. God was ook hier nabij.

HOOFDSTUK 25

De kaart met ruimte aan de rand

Na de maaltijd rolde Ruben een vel uit op een vrije tafel. Er stonden lijnen op, geen grenzen maar paden, en bij sommige kruisingen kleine tekeningen van bomen of stenen.

‘Heb jij dat gemaakt?’ vroeg Micha.

‘Met anderen. We tekenen op wat we onderweg leren kennen.’

Micha volgde met zijn vinger de rivier, de boomgaard en het hoge veld. Aan de rand van de kaart hield de inkt op. Het papier ging nog een heel eind verder.

‘Daar zijn we nog niet geweest?’

Ruben knikte.

Die lege ruimte leek op geen enkel tekort dat Micha ooit had gekend. Zij wachtte niet op een mens die eindelijk alles beheersen zou. Zij nodigde uit om te gaan kijken.

Elias vertelde dat een groep naar de heuvelrug verderop wilde lopen. Iemand had daar stenen gezien die klonken wanneer de wind erlangs streek. Theo wilde luisteren. Miriam wilde de stenen bekijken. Bram wilde vooral weten wat er achter de rug lag.

‘En ik,’ zei Simon, ‘heb nog geen enkele reden gevonden om niet mee te gaan.’

Anna keek naar Micha.

‘Wat denk je?’

Hij zag de lege rand van de kaart. Op aarde had een leeg vak hem vaak herinnerd aan werk dat nog af moest. Hier zag hij een toekomstige vreugde die niet op de klok keek.

‘Ik ga mee.’

Ruben rolde de kaart op. Ze namen schalen en doeken mee naar de mensen die de tafels verzorgden. Ook vertrekken kon een dankbare beweging zijn.

Bij het pad draaide Micha zich nog eenmaal om. De stad lag in haar licht. Hij vroeg zich niet af of zij veilig zou blijven terwijl zij weg waren. Het land behoorde aan dezelfde Heer als de stad.

Amir liep naast hem en vertelde dat hij onderweg graag op de planten lette. Op aarde had hij weinig tijd gehad om naar hun vormen te kijken.

‘Ik kende ze vooral als iets dat tussen stoeptegels groeide.’

Hij wees op een rank met kleine bladeren.

‘Nu wil ik weten hoe dit in elkaar zit.’

Micha bukte naast hem. Zij volgden de rank tot aan de grond en zagen hoe zij zich om een tak had gelegd. Er zat een elegantie in die geen toeschouwer nodig had gehad om goed te zijn.

‘We zullen langzaam vooruitkomen,’ zei Bram achter hen.

‘Dat denk ik ook,’ antwoordde Amir gelukkig.

Niemand versnelde hen.

Verderop liet Nadir aan Simon horen hoe hij een melodie kon beantwoorden zonder dezelfde noten te gebruiken. Linde en Sara liepen een eind vooruit en kwamen terug omdat ze een uitzicht wilden delen. Ze waren niet buiten adem. Wel vol woorden.

Micha merkte dat het avontuur geen gevaar nodig had om werkelijk te zijn. Nieuwheid was genoeg. Vriendschap was genoeg. De schepping van God was niet uitgeput nu de vijand verslagen was.

Aan de voet van de heuvelrug splitste het pad zich. Ruben legde de kaart open op een vlakke steen. Ze kozen samen de weg langs het water, omdat daar iets klonk dat zij nog niet kenden.

HOOFDSTUK 26

De vallei die antwoord gaf

Het geluid was eerst zo zacht dat Micha het voor de beweging van bladeren hield. Toen werd er een lage toon hoorbaar, en daarboven een heldere, bijna glazen klank.

Het pad leidde naar een smalle doorgang tussen lichte rotsen. Ze liepen erdoorheen en kwamen in een vallei waar het water zich in kleine stromen verdeelde. Langs de oevers stonden stenen met openingen en ribbels. De wind ging erlangs, en de vallei antwoordde.

Theo legde zijn instrument neer.

‘Eerst luisteren.’

Dat deden ze. Er was geen gebrek aan stilte doordat er klank was. De stilte droeg de klank, zoals de oever het water ruimte gaf.

Miriam ging op haar hurken zitten bij een steen. Ze raakte hem met één vinger aan en keek naar Theo.

‘Deze doet ook mee.’

Hij kwam naast haar zitten. De steen gaf een zachte trilling door. Simon probeerde het bij een andere en keek zo verrast op dat Anna begon te lachen.

Bram liep naar een hoger punt. Van daar riep hij dat de stroom verderop samenkwam in een brede kom. Ruben tekende een kleine bocht op zijn kaart.

Micha voelde het genoegen van een ontdekking die nergens op de borst geschreven hoefde te worden als bezit. Zij waren hier gekomen, zij hadden geluisterd, en wat zij vonden kon gedeeld worden.

Hij dacht aan de Schepper, die al deze mogelijkheden niet met moeite had bijeengezocht. Goedheid was geen zeldzaam materiaal in Zijn handen.

Ze gingen aan het water zitten. Theo nam zijn instrument weer op en liet één toon klinken. De rotswand gaf hem veranderd terug. Niet als een stem die hem nadeed, maar als ruimte die een eigen antwoord had.

Nadir zong een korte regel. Karim antwoordde. Anna neuriede de zeven tonen, en ditmaal gingen ze niet terug naar een pension of een keuken. Ze gingen vooruit, de vallei in.

Micha luisterde. Hij had gedacht dat hun tocht vooral zou laten zien wat God vroeger had gedaan. Maar het verleden was niet de hele inhoud van hun vreugde. De Heer die hen had gered, leefde. Zijn gaven waren niet uitsluitend herinneringen.

Amir vond langs het water een plek waar de tonen het duidelijkst samenkwamen. Hij wenkte de anderen. Ze verschoven, luisterden opnieuw, lachten toen Simon per ongeluk precies de juiste snaar raakte en daarna aandachtig leerde hoe hij dat nog eens kon doen.

Miriam legde haar twee stenen naast elkaar. In hun verschillende oppervlakken glansde hetzelfde licht.

‘Hier moet Eva ook komen,’ zei Micha. ‘En de mensen uit haar tuin.’

Ruben schreef iets kleins op de kaart.

‘Een plek om samen te luisteren.’

Dat was geen naam waarmee zij de vallei in bezit namen. Het was een uitnodiging voor de volgende wandelaars.

Toen de wind even veranderde, hoorden zij achter de rotsen een nieuwe klank. Ze keken op, niet bezorgd dat de muziek verdwijnen zou, maar nieuwsgierig naar wat er nog meer kon klinken. Bram stond al overeind.

HOOFDSTUK 27

De volgende morgen zonder nacht

Ze volgden Bram langs de stroom naar de andere kant van de vallei. Het pad steeg tussen lage planten door. Iedere keer dat Micha dacht dat zij de bovenrand bereikten, kwam er een volgend stuk helling in zicht. Er was geen uitputting die het stijgen in een beproeving veranderde. Zijn benen verheugden zich in hun werk.

Op de kam bleven ze staan.

Voor hen lagen heuvels, tuinen en waterlopen, en daarachter een verte die hun blik uitnodigde zonder zich helemaal te laten omvatten. Micha zag mensen op een pad onder hen. Eén van hen hief een hand. Bram zwaaide terug, alsof een onbekende hier eenvoudig iemand was die nog geen naam in hun gesprek had gekregen.

‘Daar is nog heel veel,’ zei Simon.

‘Ja,’ zei Anna.

Micha keek naar haar. Hij herkende haar nu beter dan bij hun eerste ontmoeting, en hij vermoedde dat herkennen altijd nog ruimer kon worden. Haar glans droeg de vreugde van wat zij hadden gehoord, maar zij keek niet achterom om daarin te blijven staan.

‘Wil je verder?’ vroeg hij.

‘Met jullie.’

Beneden begon iemand een lied. Het was niet hun melodie. Theo luisterde en glimlachte. Miriam nam de schaal stenen steviger vast. Ruben maakte de kaart weer open en zag dat er aan deze kant ook nog ruimte was.

Micha keek naar de stad, zichtbaar in haar blijvende licht. Hij wist aan Wie dit alles toebehoorde. Dat maakte de verte niet kleiner. Het maakte haar bewoonbaar.

Ze begonnen af te dalen.

Micha liep naast Amir; even later kwam Miriam tussen hen in. Zij wilde weten welke steen hij het mooiste vond. Hij bekeek ze allebei zorgvuldig en zei dat hij meer tijd nodig had.

‘Die heb je,’ antwoordde ze.

Hij lachte. Daarin lag iets wat hij nog lang zou kunnen leren verstaan: tijd die niet in de greep van verlies lag, gelegenheid zonder de schaduw dat de liefde straks misschien te laat zou zijn.

Achter hen zong Anna. Theo nam de melodie over en voegde er een zachte beweging aan toe. Nadir luisterde voordat hij inviel. Simon droeg zijn instrument met de aandacht van een beginneling die nergens bang voor hoefde te zijn. Hun stemmen gingen de helling af naar de mensen die hen tegemoetkwamen.

Micha dacht niet meer dat de hemel een kleine kamer aan het einde van een lange gang was. Hij stond in Gods nieuwe wereld, lichamelijk levend, gekend en liefgehad. De Verlosser was bij Zijn volk. Alles wat kwaad had gedaan, had zijn laatste woord gesproken. De goedheid van God was nog maar pas begonnen zich in hun ervaring te ontvouwen.

Beneden vroeg iemand hun namen.

Ze noemden ze, één voor één.

Toen vroeg de onbekende of zij wilden komen kijken. Voorbij de volgende bocht was iets dat hij hun graag liet zien.

Anna nam Micha’s hand. Samen zetten zij de volgende stap.

Hun vreugde had een Bron, hun toekomst een Heer.

God alleen de eer.

De vijf kronen in beeld

Vijf Bijbelse beelden van beloning en vreugde

Onvergankelijke kroon

1 Korintiërs 9:24–27

Zelfbeheersing en volharding in de wedloop.

Bram leert ruimte maken om te luisteren.

Kroon van vreugde

1 Thessalonicenzen 2:19–20 · Filippenzen 4:1

Mensen die in Christus staan, zijn Paulus' vreugde en kroon.

Hanna en Anna ontdekken onbekende vrucht.

Kroon der heerlijkheid

1 Petrus 5:1–4

Trouw hoeden onder de overste Herder.

Elias blijft komen, luisteren en zorgen.

Kroon des levens

Jakobus 1:12 · Openbaring 2:10

Volharden in beproeving en trouw tot in de dood.

Linde en Nadir getuigen van Gods bewaring.

Kroon der gerechtigheid

2 Timotheüs 4:8

Met liefde uitzien naar Christus' verschijning.

Esther verwacht Hem en dient ondertussen.

De krans, vaak stephanos genoemd, is een beeld van overwinning en eer. De vormen en kleuren hierboven zijn illustratief. De teksten leren geen verdienmodel voor redding en geen vast stelsel van vijf rangen.

Van genade naar nieuwe vreugde

De beweging die alle ontmoetingen verbindt

01

CHRISTUS IS DE BRON

Redding wordt ontvangen uit genade.

Efeziërs 2:8–10

02

GENADE KRIJGT GESTALTE

Mensen dienen, luisteren, getuigen en volharden.

Filippenzen 2:13 · 1 Korintiërs 15:10

03

GOD GEEFT DE GROEI

De vrucht kan buiten ons gezichtsveld blijven.

1 Korintiërs 3:6–7

04

VREUGDE WORDT AANBIDDING

Ontvangen eer keert in dank naar God terug.

Openbaring 4:10–11 · 5:9–13

05

HET LEVEN GAAT OPEN

Bij God blijven Zijn mensen leven en dienen.

Openbaring 22:3–5

In het verhaal worden deze beloften verbeeld in lichtende gewaden, herkenning, muziek en een ontdekkingstocht. De Bijbel belooft leven bij God; de precieze avonturen zijn literaire verbeelding.

Belofte en verbeelding

De nieuwe schepping. Openbaring 21:1–5, 22–27 en 22:1–5 dragen het decor: God woont bij Zijn volk; dood en verdriet verdwijnen; Zijn dienaren dienen Hem. De route, werkplaatsen, maaltijd en zingende vallei zijn verzonnen.

Opstanding en herkenning. 1 Korintiërs 15:35–58; Filippenzen 3:20–21; 1 Johannes 3:2. Lukas 24:16, 31, 39–43 en Johannes 20:14–16, 27 verbinden continuïteit met verrassende herkenning. Zij leren geen algemene vaardigheid om van gedaante te wisselen. De uitstraling in dit verhaal is een literair beeld.

Een andere gedaante. Marcus 16:12 gebruikt dat beeld. Het staat in Marcus 16:9–20, het langere slot dat in sommige vroege handschriften ontbreekt; zie de tekstnoot bij Marcus 16. Het verhaal bouwt daarop geen leer over hemelse lichamen.

Vergeven en vrij. Psalm 103:12; Romeinen 8:1; Hebreeën 10:17. De Schrift verzekert vergeving en het einde van verdriet, maar beschrijft niet precies hoe het geheugen dan werkt. De bevrijde terugblik is een verhalende keuze.

Genade en beloning. Efeziërs 2:8–10; 1 Korintiërs 3:6–15 en 15:10. Goede werken kopen geen redding. De kroonverwijzingen staan op pagina 59. In 1 Thessalonicenzen 2:19 en Filippenzen 4:1 zijn de gelovigen zelf Paulus' kroon; een afzonderlijk zichtbaar voorwerp wordt daar niet beschreven.

Kronen neerleggen. Openbaring 4:10–11 beschrijft dit bij de vierentwintig oudsten. De gezamenlijke handeling in hoofdstuk 23 is een vrije verbeelding van dezelfde Godgerichte aanbidding, geen voorschrift voor iedere gelovige.

Verder ontdekken. Openbaring 22:3–5 spreekt over dienen en regeren. Nieuwe muziek, leren en reizen zijn hoopvolle verbeelding van leven bij God. Dit verhaal claimt geen volledige kennis van de eeuwigheid.

Noor en haar naasten. Genesis 1:27; Psalm 139:13–18; 1 Korintiërs 12:22–26; Openbaring 21:4. Noors waardigheid is er al vóór haar genezing. Haar geschiedenis verbeeldt hoe God in kwetsbaarheid liefde kan laten groeien, zonder ziekte goed te noemen of haar bestaan tot een les voor anderen te beperken. Haar autisme, verstandelijke en lichamelijke beperkingen horen bij dit fictieve personage; zij beschrijft niet alle mensen met autisme. Haar hemelse spreken en herinneren zijn verbeelding, geen medische of algemene Bijbelse beschrijving.